

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköille

VAMMAISTEN HENKILÖIDEN TYÖTOIMINTA JA TYÖLLISTYMISTÄ TUKEVA TOIMINTA

Voimassa 1.1.2025 – 31.12.2034

Korvaa Pysyväisohje 4.1.4. Sosiaalinen työllistäminen työhönkuntoutuksessa 1.2.2012.

Luokka Ydintoiminta

Asiasanat Työtoiminta, työllistymistä tukeva toiminta, työvalmennus

Diaarinumero HEL 2024-012045

Säännökset Sosiaalihuoltolaki

1 YLEISTÄ

Tämän pysyväisohjeen tarkoituksena on selventää vammaisten henkilöiden työtoiminnan ja vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevan toiminnan reunaehtoja koskien palveluiden järjestämistä, niihin ohjautumista ja palveluiden sisältöä. Lisäksi tarkoituksena on selkeyttää asiakkaan asemaa ja oikeuksia. Ohje on uusittu lähes kokonaan, sillä aikaisempi ohje oli vuodelta 2012.

Vammaisten henkilöiden työtoiminta ja työllistymistä tukeva toiminta ovat sosiaalihuoltolain mukaisia Helsingin kaupungin ja hyvinvointialueiden järjestämiä sosiaalipalveluja. Sosiaalihuollon tehtävänä on työtoiminnan ja työllistymistä tukevan toiminnan järjestäminen henkilöille, joilla ei ole ilman tukitoimia edellytyksiä työllistyä työsuhteiseen työhön avoimille työmarkkinoille. (Siirtymäsäännös sosiaalihuoltolaki 1301/2014 61 §, sosiaalihuoltolaki 68/2002 27 d §, 27 e §, sosiaalihuoltolaki 710/1982 27 d §, 27 e §.)

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöä, joka vamman, sairauden tai muun vastaavan syyn perusteella tarvitsee työtoimintaa toimintakykynsä ylläpitoon ja erityistukea työllistymiseen työelämään hakeutuessaan.

Palveluiden tavoitteena on lisätä ja ylläpitää asiakkaan toiminta- ja työkykyä sekä osallisuutta, vahvistaa arjen hallinnan taitoja, edistää työnhakua ja työssä selviytymisen valmiuksia sekä antaa tarvittaessa tukea koulutukseen hakeutumisessa.

Vammaisten henkilöiden työtoiminta ja työllistymistä tukeva toiminta kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annetun lain piiriin. Helsingin kaupunki ja hyvinvointialueet voivat järjestää edellä mainittuja palveluja joko itse tai hankkia niitä ostopalveluna muilta palvelun tuottajilta.

Nämä palvelut ovat lakisääteisiä, mutta palveluihin ei ole lakisääteistä oikeutta ja niitä toteutetaan talousarvion määrärahan puitteissa. Sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa ei myönnetä silloin, kun asiakas kykenee kuntouttavaan työtoimintaan, osallistumaan muuhun työllistämistä edistävään toimenpiteeseen tai kun palvelu on todettu hänelle muuten soveltumattomaksi.

Palveluihin osallistuminen on asiakkaalle vapaaehtoista ja maksutonta.

2 VAMMAISTEN HENKILÖIDEN TYÖTOIMINTA

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan perhe- ja sosiaalipalvelujen nuorten palvelut ja aikuissosiaalityö järjestää helsinkiläisille asiakkaille sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaista vammaisten henkilöiden työtoimintaa, jonka tavoitteena on lisätä asiakkaiden osallisuutta sekä toiminta- ja työkykyä.

Työtoimintaa järjestetään 18–65-vuotiaille osatyökykyisille helsinkiläisille

- joilla ei ole vamman, sairauden tai muun vastaavan syyn takia edellytyksiä osallistua tavanomaiseen tai sosiaalihuoltolain 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön
- ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Asiakkaan palvelutarve arvioidaan ennen palvelun aloittamista ja työtoimintaan osallistumisen hyödyllisyyttä sekä tarvetta arvioidaan säännöllisesti työtoiminnan kuluessa. Työtoiminta on kokonaiskuntoutusta, jossa asiakas tekee voimiansa ja kykyjensä mukaisia työtehtäviä, ja hänet ohjataan tarvittaessa käyttämään muita kuntoutumista edistäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Työtoiminnassa ei ole kyse työsopimuslain tarkoittamasta työsuhteesta, ja asiakkaalle tehdään asiakastietojärjestelmässä sosiaalihuollon päätös työtoimintaan osallistumisesta. Työtoimintaa järjestetään sekä kaupungin omana toimintana että ostopalveluna.

Työtoimintaan osallistuviin sovelletaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja nuorista työntekijöistä annettua lainsäädäntöä. Toiminnan järjestäjän on otettava työtaturma- ja ammattitautilain mukainen vakuutus työtoimintaan osallistuville henkilöille.

Työtoimintaan osallistuva asiakas saa tämän ohjeen voimaantulohetkellä seuraavat etuudet:

- Läsnäolopäiviltä työrahaa työtoimintatuntien mukaan 9 euroa (4 tuntia työtoimintaa) tai 12 euroa (6 tuntia työtoimintaa). Työraha maksetaan jälkikäteen kuukausittain pankkitilille
- Läsnäolopäivinä aamu- ja iltapäiväkahvi
- HSL:n matkakortti
- Tarvittaessa työvaatetuksen työtoimintapäivän ajalle.

Läsnäolopäiväksi lasketaan päivä, jolloin asiakas on tosiasiallisesti ollut työtoiminnassa joko läsnä- tai etäpalveluna. Mahdollisen sairausloman ajalta ei makseta työrahaa.

Lepo- ja virkistystauko on 24 päivää vuodessa. Lepo- ja virkistystauon määräytymisvuosi on 1.4. alkava ja 31.3. päättyvä jakso. Lepo- ja virkistystauon työrahaa kertyy 2 päivää kuukaudessa määräytymisvuoden ajalta, kun läsnäolopäiviä on toteutunut vähintään 14 päivää kuukaudessa. Jokaisen kuukauden läsnäolopäivät lasketaan erikseen. Lepo- ja virkistystauon ajalta maksetaan työtoimintapäiviä vastaava työraha. Jos lepo- ja virkistystauon työrahaa ei ole kertynyt koko tauon ajalle, voi asiakas kuitenkin pitää taukoa ilman erilliskorvausta. Jos asiakas lopettaa vammaisten henkilöiden työtoiminnan ennen lepo- ja virkistystaukoa, hänelle ei makseta pitämätöntä lepo- ja virkistysajan työrahaa. Palvelun tuottaja päättää lepo- ja virkistystaukojen ajankohdista.

Vammaisten henkilöiden työtoiminnan työrahaa ei oteta tulona huomioon toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa. Työraha ei kerrytä eläke-etuuksia.

Vammaisten henkilöiden työtoiminnassa olevalla asiakkaalla on mahdollisuus osallistua yhdessä sovitusti työtoiminnan ohella työvalmennukseen joko kaupungin omana toimintana tai ostopalveluna. Työvalmennukseen osallistumisesta ei makseta asiakkaalle erikseen työrahaa. Asiakkaalla on lisäksi mahdollisuus saada osana työtoiminnan palvelua digitaitojen opetusta, osallisuutta edistävää, liikkumista tukevaa ja luontolähtöistä toimintaa.

Työtoiminnan asiakkuus päättyy viimeistään sinä kuukautena, kun asiakas täyttää 65 vuotta.

3 VAMMAISTEN HENKILÖIDEN TYÖLLISTYMISTÄ TUKEVA TOIMINTA

Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevalla toiminnalla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 27 d §:n mukaan erityisten työhön sijoittumista edistävien kuntoutus- ja muiden tukitoimien järjestämistä.

Työllistymistä tukeva toiminta on tarkoitettu henkilöille,

- joilla on vamman, sairauden tai muun vastaavan syyn takia pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista
- ja jotka tarvitsevat työhallinnon palvelujen ja toimenpiteiden lisäksi tukitoimia työllistykseen avoimille työmarkkinoille.

Työllistymistä tukevaa toimintaa järjestetään Helsingin kaupungilla sekä työsuhteisena työnä että työvalmennuksena.

3.1 Työsuhteinen työ

Työllistymistä tukevaa toimintaa voidaan järjestää palkkatyönä, jossa työntekijä on työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa palvelun tuottajaan. Työsuhteisen työn tavoitteena on kuntoutus- ja tukitoimien ja työn järjestämisen avulla edistää työttömien sijoittumista avoimille työmarkkinoille.

Palvelun tuottajalla on oikeus työsopimuslaissa säädettyjen irtisanomisperusteiden lisäksi irtisanoa työntekijän työsopimus, jos palvelun järjestäjä katsoo, ettei työntekijä ole enää työllistymistä tukevan toiminnan tarpeessa. Palkan tulee olla työkyvyn vajauksen vuoksi vastaavassa suhteessa alempi, jollei työntekijän kanssa ole työsopimuksella sovittu muusta palkkausperusteesta.

Työsuhteista työtä järjestetään kaupungin omana toimintana. Työsuhteiseen työhön työllistymistä tukevana toimintana otetaan nykyisin asiakkaita määräaikaiselle kahden vuoden työsopimukselle sitä mukaa, kun toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella palvelussa olevat asiakkaat eläköityvät tai heidän työsuhteensa muusta syystä päättyvät. Työsuhteisesta työstä tehdään asiakkaalle asiakastietojärjestelmässä sosiaalihuollon päätös työsopimuksen lisäksi.

3.2 Työvalmennus ja muu työllistymistä tukeva toiminta

Asiakkaalle voidaan järjestää osana työsuhteista työtä tai työtoimintaa työllistymistä tukevana toimintana myös muita kuntoutus- tai valmennustoimenpiteitä, kuten työvalmennusta ja työelämän yleisimpiä korttikoulutuksia. Työvalmennus ja korttikoulutukset voidaan tuottaa joko kaupungin omana toimintana tai ostopalveluna.

Suosittelavaa on, että asiakas osallistuu työsuhteen aikana myös työvalmennukseen, jolloin hänelle tehdään erilliset sosiaalihuollon päätökset sekä työsuhteen että työvalmennuksen ajalle.

Työtoiminnassa oleva asiakas voi myös osallistua tarvittaessa työvalmennukseen, jolloin hänelle tehdään työtoiminnan lisäksi erillinen päätös työvalmennuksesta. Työvalmennukseen osallistumisesta ei makseta asiakkaalle erikseen työrahaa.

4 PALVELUIHIN HAKEUTUMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO

Vammaisten henkilöiden työtoimintaan hakeutuminen tapahtuu keskitetysti nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön sosiaalisen kuntoutuksen tiimin kautta. Asiakas voi hakeutua palveluun joko itse tai ohjaavana tahona voi olla esimerkiksi sosiaalityön tai sosiaaliohjauksen yksikkö, työllistymistä edistävä sosiaalityö ja –ohjaus, päihdehoidon yksikkö tai työllisyyspalvelut, jolloin ohjaus perustuu useimmiten palvelutarpeen arviointiin tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan. Ohjaava taho tekee asiakkaalle Apotin kautta lähetteen vammaisten henkilöiden työtoimintaan ja lähetteen vastaanottajana on sosiaalisen kuntoutuksen tiimi.

Sosiaalisen kuntoutuksen tiimissä asiakas haastatellaan ja haastattelussa todetun palvelutarpeen perusteella hänet ohjataan työtoimintaan. Hänelle tehdään sosiaalihuollon päätös työtoiminnasta ja työtoimintaan liittyvistä etuuksista. Asiakkaalle määritellään työtoiminnan ajalle vammaisten henkilöiden työtoiminnan palvelusta vastaava työntekijä sosiaalisen kuntoutuksen tiimistä. Sosiaalisen kuntoutuksen työntekijä huolehtii asiakkaan työtoimintaan pääsystä, sosiaalihuollon päätöksen laatisemisesta sekä seuraa, arvioi ja tukee asiakasta suunnitellusti työtoiminnan aikana. Päätös työtoimintaan voidaan tehdä enintään vuodeksi kerrallaan.

Työllistymistä tukevaan toimintaan työsuhteisena työnä hakeudutaan keskitetysti nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön sosiaalisen kuntoutuksen tiimin kautta. Työllistymistä tukevaan

työsuhteiseen työhön hakeutuvat asiakkaat ovat jo ennestään joko vammaisten henkilöiden työtoiminnassa tai kuntouttavassa työtoiminnassa olevia. Työllistymistä tukevan toiminnan työsuhteisia työpaikkoja avautuu sitä mukaa kaupungin omassa toiminnassa, kun palvelussa jo mukana olevat asiakkaat eläköityvät tai heidän työsuhteensa muusta syystä päättyvät. Työsuhteiseen työhön osallistumisesta tehdään sosiaalihuollon päätös.

Työllistymistä tukevan toiminnan työvalmennukseen hakeutuvat asiakkaat ovat jo pääsääntöisesti joko vammaisten henkilöiden työtoiminnassa tai työsuhteisessa työssä, ja työvalmennukseen osallistumisen katsotaan tukevan heidän jatkotyöllistymistään ja työelämään hakeutumistaan. Työvalmennukseen osallistumisesta tehdään sosiaalihuollon päätös.

Mikäli palvelun tarvetta ei haastattelussa tosiasiallisesti ilmene tai sen jatkaminen todetaan tarpeettomaksi, tehdään asiakkaalle kielteinen päätös, joka annetaan tiedoksi muutoksenhakuohjein.

Palvelut ovat asiakkaalle vapaaehtoisia ja maksuttomia.

Lisätietoja:

Sosiaalisen kuntoutuksen johtava sosiaalityöntekijä

Aikuissosiaalityön päällikkö

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja

Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja